

Státní podnikání a jeho specifika

Nejvýznamnější
podniky ve státní sféře

Obsah přednášky

- Charakter a specifika státního podnikání v ČR
- Významné podniky ve státní sféře
- Podoby státní regulace podnikání

Příčiny státního podnikání

- Při podnikání státu působily především politické či vojenskostrategické důvody
- Stát se snažil také podpořit nerentabilní odvětví a zabránit sociálním problémům
- Část státních podniků navazovala na habsburskou éru

Snahy o socializaci

- Po vzniku ČSR levice prosazovala tzv. socializaci velkých soukromých podniků
- První čs. vláda ve svém programu slíbila zestátnění dolů
- Nakonec byly jen zřízeny závodní a revírní rady a závodní výbory

Charakteristika státního podnikání

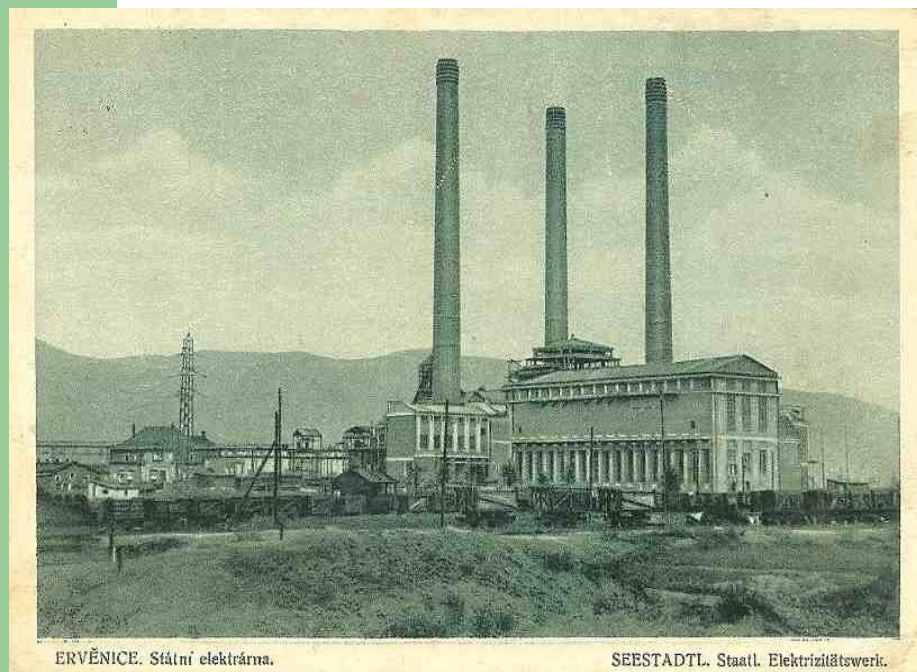
- Stát usiloval o ziskové podnikání
- Část zisku zůstávala v podnicích, část byla odváděna do státního rozpočtu
- Ve státních podnicích pracovalo asi 300 000 zaměstnanců

Státní monopoly

- Tabákový monopol
- Solný monopol
- Výroba třaskavin
- Výroba umělých sladidel
- Loterie
- Pošta
- Mincovny

Státní podpora elektrifikace

- V roce 1919 byl vydán zákon na podporu elektrifikace
- Na jeho základě byly budovány elektrárny s majetkovou účastí státu

Hlavní státní podniky ve výrobní sféře I.

- Největším státním podnikem ve výrobní sféře byly **Státní báňské a hutnické závody**
- Podnik byl předtím v držení rakousko-uherského eráru, odkud byl převzat ve špatném a neudržovaném stavu

Podniky Státních báňských a hutnických závodů

- Státní hnědouhelné doly v Mostě
- Státní závod na uranové barvy a radium v Jáchymově
- Státní závod na zlato v Kremnici
- Státní železárny a ocelárny v Podbrezové
- Státní solný závod v Prešově

Státní podniky ve výrobní sféře II. (ostatní odvětví)

- **Československá tabáková výroba** – nejziskovější z čs. státních podniků, opíral se o monopolní postavení a široký sortiment svého zboží
- **Státní lesy a statky** – největší podnik v zemědělství a lesnictví
- **Vojenská továrna v Letňanech u Prahy**
- **Telegrafie, čs. továrna na telegrafy a telefony**

Státní podniky v nevýrobní sféře

- **Československé státní dráhy** – na konci 20. let stát vlastnil 83% celkové délky železnic
- ČSD později začala provozovat i autobusovou dopravu

Státní podnikání v dopravě

- **Československé aerolinie** – zajišťovaly vnitrostátní leteckou dopravu (od r. 1924)
- **Československá letecká společnost** – zajišťovaly zahraniční linky, stát zde měl majoritní podíl

Státní podniky v nevýrobní sféře II (další odvětví)

- Československá pošta
- Státní tiskárny
- Československá tisková kancelář
- Státní lázně

Podniky se státní účastí

Existovaly také soukromé společnosti s majetkovou účastí státu:

- Anglo-Pragobanka
- Radiojournal s. r. o.
- Nakladatelství Orbis
- Rosická báňská společnost

Československá zbrojovka v Brně

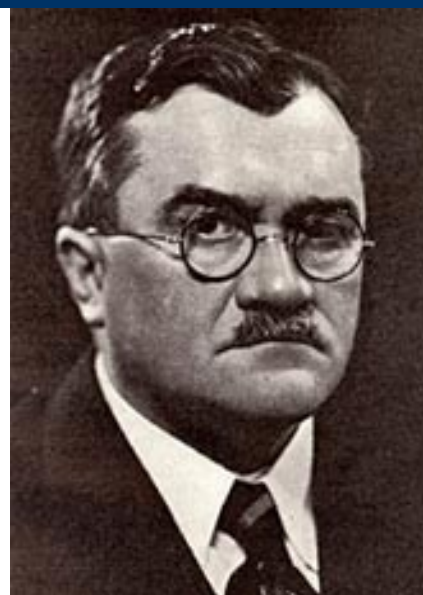
- Vznikla v roce 1918 z rakousko-uherských továren původně jako státní podnik
- Později se stal akciovou společností (75% akcií patřilo státu, 20% Škodovým závodům)

Státní ovlivňování podnikání

Stát působil prostřednictvím
vlastního hospodaření, legislativy či
měnové politiky

Hospodářskou politiku koordinoval
Hospodářský komitét vlády pod
vedením ministerstva financí

Oblast podnikání spadala pod
**ministerstvo průmyslu, obchodu a
živností**

Karel Engliš

Rudolf Mlčoch

Státní intervencionismus

- Válečné řízené hospodářství bylo na začátku 20. let postupně odstraněno
- Později byla míra státního zasahování do ekonomiky nízká
- Státní intervencionismus zesílil po nástupu velké hospodářské krize ve 30. letech

Shrnutí

- Při vzniku státních podniků působily především **politické, sociální či vojenskostrategické důvody**
- Státní podniky v ČSR vesměs navazovaly na své působení z dob Rakouska-Uherska – po roce 1918 nedocházelo k výraznějšímu zestátňování
- Mezi nejvýznamnější státní podniky patřily: **Československé státní dráhy, Československá tabáková výroba, Státní báňské a hutnické závody**